

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 7 (9)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 7-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

7

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Umarov A.T. Mintaqalarni barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning konseptual asoslari.....	7
Хошимов П.З., Эгамназарова Г.Ш. Ўзбекистонда атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий асослари.....	13
Raxmatova F.Y. To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalar va resurs samaradorligini oshirish yo‘nalishlari.....	19
Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik brendlarini ilgari surishda raqamli marketing vositalaridan foydalanish.....	22
Rahimova N.A. Inson resurslarini boshqarishda Big Data va HR analitikaning samaradorlikka ta’siri.....	25
Эгамназарова Г.Ш. Аҳоли ўсишининг CO ₂ эмиссияси, ресурслар истеъмоли ва уларнинг иқтисодий барқарорликка таъсири.....	28
Хасанов У.Ю. Кибержиноят рискларини бошқариш амалиётининг концептуал асосларининг ривожланиши.....	33
Алимухамедов Ш.Р. Божхона тўловларини ундиришда божхона қийматини аниқлашнинг ўрни.....	38
Сапаров И.Х. Маҳаллий бюджетлар харажатлари ижросининг самарадорлигини ошириш масалалари (Тошкент вилояти мисолида).....	43
Shaydulov Sh.Sh. Surxondaryo viloyatida elektron tijorat rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili	57
Abdulkakimov Z.T. Dunyo zargarlik sanoatini rivojlanishining bugunki kundagi xolati.....	60
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini oshirishda boshqaruv tizimining iqtisodiy samaradorligini rivojlantirish.....	65
Davronova N., Abdulkakimov Z.T. Kaydzen konsepsiyasining nazariy va uslubiy asoslari.....	69
Isafov A.T. Fermer xo‘jaliklarida agrosurslardan foydalanish samaradorligini oshirish istiqbollari prognozlash.....	73
Berdimurodov U.S. Agrosanoat majmuasida klaster tizimini tashkil etish va rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari.....	76
Хусанбоева Т.М. Цели и задачи преподавания экономических дисциплин в системе высшего образования.....	82
Alimov N.H. Global adolat kodeksi va global adolat reytingini (indeksini) joriy qilish yo‘llari.....	86
Umurzaqova I.S. “Investitsiyalar taqsimoti va samaradorlik paradoksi: O‘zbekiston tarmoqlari misolida stoxastik chegara (SFA) va kvadrant tahlili”.....	92
Safarova Y.A. Iqtisodiy o‘shishning infratuzilmaviy omillarining ta’sir mexanizmlarini baholash....	101
Eshqulova N.N. Mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta’minlashda eksport va importning geografik diversifikatsiyasining ahamiyati.....	108
Nabiyev A.K. O‘zbekistonda raqobatchilik muhitini shakllantirish va monopoliyaga qarshi qonunchilik.....	115
Ketmanov A.M. Kichik biznesni moliyaviy resurslarni shakllantirish yo‘nalishlari.....	121
Мурадов Б.А. Жаҳон мамлакатларида темир йўл транспортини инновацион ривожлантириш тажрибаси.....	125
Jo‘rayeva M.Z. O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlili.....	131
Qodirov H.M. Adir hududi ekotizimlarini boshqarishda intensiv sug‘orish tizimini joriy etish.....	136

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 7-son 2026 yil

Jo‘rayeva M.A. Kichik biznes subyektlariga jalb etilgan investitsiyalarni raqobatbardoshlik transmissiya mexanizmi va uni baholash uslubiyoti (Andijon viloyati misolida).....	143
Muhsinova F.A. Raqamli texnologiyalarning inson resurslarini boshqarishdagi o‘rni va innovatsion yondashuvning nazariy jihatlar.....	151
Kamoldinova N.A. Kichik biznesda ayollar bandligining ahamiyati.....	157
Xamrayeva S.I. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro savdning transformatsiyasi va iqtisodiy rivojlanishga ta’siri.....	161
Dadaboyeva M.M. Andijon viloyatida kichik biznes eksportining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari.....	166
Xakkulov A.U. Tijorat banklarida foiz risklarini baholashning nazariy va metodologik asoslari.....	171
Allasheva N.A. Zamonaviy globallashuv sharoitida moliyaviy risklar va ularni boshqarish strategiyalari.....	179
Atoyev N.R. Yangi industrial mamalakatlar: Chili va Singapur modeli tahlili va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari.....	182
Yangiboev R.B. O‘zbekiston bank tizimi likvidligiga ta’sir etuvchi omillarining empirik tahlili....	190
Nazarov J.R. Yashil iqtisodiyot: O‘zbekistonning barqaror kelajagiga yo‘l.....	198
Qo‘zieva N.N. Tijorat banklarida mijozlar bazasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	202
Wang Jiahao Исследование по вопросам совместного развития индустрии электронной коммерции между Пекином и Ташкентом в рамках «Цифрового Шелкового пути».....	207
Qurbanov U.E. O‘zbekiston Respublikasi hududlari kesimida aholi daromadlarining iqtisodiy tahlili.....	216
Abduvaxidova N.A. O‘zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar.....	221
Murodov O.U. Sanoat korxonalarida resurslardan samarali foydalanish jarayoniga ta’sir etuvchi omillar.....	225
Xasanov S.Q. “To‘qimachilik sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	229
Kabilov O.X. Paxta va g‘alla urug‘liklarini tayyorlovchi korxonalar faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar	234
Pirmanov O.B. Oliy ta’lim tizimi raqamli ekotizimini shakllantirishdagi tizimli muammolar va boshqaruvdagi uzilishlar tahlili.....	238

**MINTAQALARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINI
SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI**

**КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СТРАТЕГИИ УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ**

**CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF THE FORMATION OF A STRATEGY FOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONS**

Umarov Abduvahob Tursunovich

O‘zbekiston Milliy universiteti, Iqtisodiyot fakulteti dekani, i.f.d., dots.

ORCID: 0009-0002-3257-8395

Annotatsiya

Maqolada mintaqani barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning uslubiy asoslarining nazariy va uslubiy asoslari o‘rganilgan. Milliy va mintaqaviy darajada barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish borasida iqtisodiy tarkibiy komponentlari tahlil qilingan. Biznes-iqlim indeksining tarmoqlar va hududlar bo‘yicha dinamikasi tahlil qilingan. Mintaqalar barqaror rivojlanish strategiyasini takomillashtirish yo‘nalishlarini tadqiq etish asosida takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: mintaq, barqaror rivojlanish, konsepsiya, barqaror rivojlanishning zamonaviy konsepsiyasi

В статье рассматриваются теоретические и методологические основы формирования стратегии устойчивого развития региона. Анализируются экономико-структурные компоненты разработки стратегий устойчивого развития на национальном и региональном уровнях. Анализируется динамика индекса делового климата по секторам и регионам. На основе изучения направлений совершенствования стратегии устойчивого развития регионов разработаны предложения.

Ключевые слова: регион, устойчивое развитие, концепция, современная концепция устойчивого развития

The article studies the theoretical and methodological foundations of the methodological foundations of the formation of a strategy for sustainable development of the region. The economic structural components of the development of sustainable development strategies at the national and regional levels are analyzed. The dynamics of the business climate index by sectors and regions are analyzed. Proposals are developed based on the study of areas for improving the strategy for sustainable development of regions.

Key words: region, sustainable development, concept, modern concept of sustainable development

Yangi O‘zbekiston sharoitida amalga oshirilayotgan islohotlar milliy iqtisodiyot tarmoqlari, jumladan, respublika viloyatlarini barqaror rivojlantirishga ustuvorlik qaratilganligi bilan ahamiyatli hisoblanadi. Jumladan, uzoq muddatli davrga mo‘ljallangan “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida “barqaror iqtisodiy o‘sish orqali daromadi o‘rtachadan yuqori bo‘lgan davlatlar qatoridan o‘rin olish; aholi talablariga va xalqaro standartlarga to‘liq javob beradigan ta’lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini tashkil qilish; aholi uchun qulay ekologik sharoitlarni yaratish; xalq xizmatidagi adolatli va zamonaviy davlatni barpo etish; mamlakatning suvereniteti va xavfsizligini kafolatli ta’minlash” [1] kabi g‘oyalarning biriktirilganligi, shuningdek, Prezident Sh.M. Mirziyoyev BMTning 78-sessiyasida so‘zlagan nutqida “global tashkilot tomonidan qabul qilingan barqaror rivojlanish

maqsadlari “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida to‘liq aks etganligi va ushbu strategiya “uchta ustun” – iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik muvozanatni va barqaror rivojlanishni ta‘minlash tamoyillariga asoslangan” [2] ligini ta‘kidlab o‘tganligi keyingi yillarda mamlakat mintaqalarida barqaror rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish va uni amalga oshirishning samaradorligini ta‘minlashga ustuvorlik qaratilishini anglatadi. Bu esa mamlakatda barqaror rivojlanishga qaratilgan strategiyalarning mintaqaviy dasturlarini takomillashtirish zaruriyatini vujudga keltiradi.

Iqtisodiy adabiyotda barqaror rivojlanishga qaratilgan turli ilmiy qarashlar va zamonaviy konsepsiyalar asosini iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy sohalar “triadasi”ning o‘zaro mutanosibligini ta‘minlashga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Barqaror rivojlanishda yuqorida keltirib o‘tilgan sohalar “triadasi”ni o‘zaro mutanosibligini ta‘minlashda har bir sohaga bir xil ustuvorlik qaratish talab etiladi. Chunki, bugungi kunda iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik sohadagi ustuvor vazifalarni hal etishda hech bir sohani boshqasidan ustun qo‘yish mumkin emas.

Mintaqani barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning uslubiy asoslarini takomillashtirishda dastlab iqtisodiy adabiyotda barqaror rivojlanishga bag‘ishlangan zamonaviy konsepsiyalarni qiyosiy taqqoslash talab etiladi. Bugungi kunga qadar iqtisodiy adabiyotda shakllangan barqaror rivojlanish konsepsiyalaridan ko‘plab qarama qarshi fikrlar uchraydi. Ushbu holat tadqiqotlar jarayonidagi turli kapitallar o‘rtasidagi o‘zaro almashinuv darajasining turli darajalarda bo‘lganligi bilan izohlanadi.

Mintaqalar iqtisodiy salohiyatining tarkibi, uning shakllanishini belgilovchi omillarning ta‘sir doiralari, mintqa salohiyatidan foydalanish asosida barqaror rivojlanish strategiyasini takomillashtirishning nazariy-konseptual jihatlari V. Kritaller, A. Yeykelpash, R. Haggins [3] kabi uzoq xorijlik iqtisodchi olimlarning ilmiy izlanishlarida o‘z aksini topgan.

Mamlakatda mintaqalarni barqaror rivojlantirish, ularning investitsion salohiyatini oshirish, mintaqalar raqobatbardoshligini oshirishning metodologik asoslari, mintaqalararo ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirish, mintqa iqtisodiy tizimini tartibga solish yo‘nalishlari A.T.Yusupov, S.Sh.Mirziyoyeva, A.V.Vaxabov, T.M.Axmedov, B.B.Valiyev [6] kabi mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy tadqiqotlarida o‘z aksini topgan.

Tadqiqot jarayonida guruhlash, tizimli yondashuv, nazariy va amaliy o‘rganish, induksiya va deduksiya, analiz va sintez, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-matematik usullari qo‘llanilgan.

London Iqtisodiy maktabi iqtisodchi olimlari va yetakchi mutaxassislaridan tashkil topgan ishchi guruh tomonidan barqaror rivojlanish konsepsiyasini ishlab chiqishga qaratilgan tadqiqotlarida “ehtiyolarning cheklanganlik darajasidagi o‘zgarishlar barqaror rivojlanishning kuchli, o‘rta yoki kuchsiz darajada ekanligini aniqlash imkonini beradi” degan xulosaga kelingan. Bu esa barqaror rivojlanish strategiyasining o‘zaro mutanosiblikka (kompromissga) asoslangan konsepsiyasini shakllanishiga olib kelgan. Unga qadar Yevropa iqtisodiy komissiyasi tomonidan barqaror rivojlanishning kuchli va kuchsiz barqarorlik strategiyalari o‘zaro farqlangan. Kuchli barqarorlik strategiyalari texnologik jarayonlarning sust darajadagi faolligiga asoslangan bo‘lsa, kuchsiz barqarorlik uzoq muddatli ijobiy o‘sishda namoyon bo‘lishi bilan xarakterlanadi. London Iqtisodiy maktabi tomonidan ishlab chiqilgan o‘zaro mutanosiblikka (kompromissga) asoslangan konsepsiyasi uzoq muddatli davrda aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ko‘rsatkichlarning o‘sib borish tendensiyasiga asoslanadi. Yevropa Iqtisodiy komissiyasi va London Iqtisodiy maktabi iqtisodchi olimlari tomonidan barqaror rivojlanish strategiyasi turlarining quyidagi o‘ziga xos xususiyatlari aniqlangan: [10]

- barqaror rivojlanish strategiyalari tabiiy resurslardan oqilona foydalanish asosida mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan kompleks rivojlanishi sharoitida ekologik barqarorlikni ta‘minlashga qaratilgan hisoblanadi;

- barqaror rivojlanish strategiyalari turlari tabiiy kapitalni almashtirish, ya‘ni tabiiy resurslardan foydalanish darajasi va imkoniyatidan kelib chiqqan holda, ekologik barqarorlikni ta‘minlash yo‘nalishlari bilan bir biridan o‘zaro farqlanadi;

- barqaror rivojlanish strategiyalarida tabiiy resurslardan oqilona foydalanish orqali kelajak avlod uchun tegishli zaxiralarni saqlashga ustuvorlik qaratilgan bo‘lib, bunda tabiiy kapitalni asrash

va saqlash bo'yicha amalga oshiriladigan chora-tadbirlarning yo'nalishlari turli strategiyalarda turlicha ekanligi bilan xarakterlanadi;

- barqaror rivojlanish strategiyalari umumiy holda mamlakatni ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik jihatdan kompleks rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlarni qamrab olgan hisoblanadi.

Milliy va mintaqaviy darajada barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish borasida iqtisodiy adabiyotda amalga oshirilgan aksariyat ilmiy tadqiqotlarda uning tarkibiy komponentlari sifatida quyidagilar keltirib o'tiladi:

- barqaror iqtisodiy rivojlanish, barqaror ijtimoiy va barqaror ekologik rivojlanish dasturlari; [11]

- iqtisodiyot, jamiyat va tabiat nuqtayi nazaridan mamlakat yoki mintaqani iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorligini ta'minlash; [12]

- inson, atrof-muhit va iqtisodiyot. Bunda ham yuqorida keltirilgan barqaror rivojlanish strategiyasining “triada” sohalari o'rtasidagi o'zaro mutanosiblikni ta'minlashga ustuvorlik qaratilgan; [13]

- barqaror rivojlanishda ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik sohalar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni kuchaytirish [14] va h.k.

Yuqorida keltirib o'tilgan ma'lumotlarga asoslangan holda barqaror rivojlanish strategiyasi tarkibiy komponenti har qanday sharoitda ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik rivojlanish dasturlaridan tashkil topadi, degan xulosaga kelish mumkin bo'ladi. Ayniqsa, mamlakatimiz milliy iqtisodiyotining rivojlanish xususiyatlari bilan o'zaro o'xshash xususiyatlarga ega bo'lgan MDH mamlakatlari amaliyotida milliy va mintaqaviy barqaror rivojlanish strategiyalarida iqtisodiy rivojlanish dasturlari tarkibida quyidagi chora-tadbirlarga nisbatan ko'proq ustuvorlik qaratiladi:

- milliy iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiyalash va tarkibiy islohotlarni chuqurlashtirish;

- milliy iqtisodiyotni yangi texnologik rivojlanish bosqichiga o'tkazish, jumladan, innovatsiyalarni to'liq o'zlashtirish imkonini beruvchi milliy hududiy innovatsion infratuzilmani shakllantirish;

- hududlarning nisbiy ustunliklarini aniqlagan holda tovar va xizmatlar ishlab chiqarish yo'nalishlari bo'yicha chuqur ixtisoslashtirish;

- hududiy innovatsion-investitsion dasturlar samaradorligini oshirish, jumladan, ichki manbalar hisobidan investitsiyalash hajmini oshirish;

- iqtisodiyot tarmoqlariga zamonaviy raqamli texnologiyalarni jalb qilish hisobiga ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va mahsulot sifatini oshirish;

- yuqori qo'shilgan qiymat va global raqobatbardoshlikka ega bo'lgan tovar va xizmatlar ishlab chiqarish;

- milliy iqtisodiyot tarmoqlarida yuqori malakali ishchi kuchiga bo'lgan talabni samarali qondirish;

- import o'rnini bosuvchi va eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirish, jumladan, ichki iste'mol bozorida tovar va xizmatlarga bo'lgan mavjud talabni samarali qondirish.

Shuningdek, ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan iqtisodiy rivojlanish dasturiga quyidagilarni kiritish mumkin bo'ladi:

- yashil iqtisodiyotni rivojlantirish, jumladan ishlab chiqarish jarayonlarini yashil texnologiyalar bilan qurollantirish;

- yashil investitsiyalar hajmini oshirish;

- atmosferaga chiqarilayotgan zararli gazlar va chiqindilar hajmini kamaytirish;

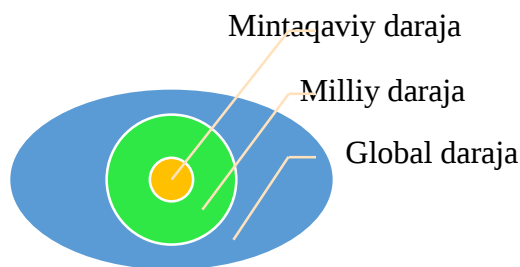
- tabiiy resurslardan oqilona foydalanish.

Barqaror rivojlanish strategiyasida ijtimoiy rivojlanish dasturlarining iqtisodiy ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- inson kapitalini investitsiyalash samaradorligini oshirishda aholiga ko'rsatilayotgan ijtimoiy xizmatlar, jumladan, ta'lim, sog'liqni saqlash xizmatlarining sifat ko'rsatkichlarini yaxshilash va qamrov darajasini oshirish;

- yangi ish o'rinlari yaratish hisobiga bandlik darajasini oshirish va aholi turmush farovonligini yaxshilash;

- aholi jon boshiga to‘g‘ri keluvchi (aholi jon boshiga YAIM (YAHM), aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish, aholi jon boshiga to‘g‘ri keluvchi ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi, aholi jon boshiga qishloq xo‘jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish va h.k.) iqtisodiy ko‘rsatkichlarni yaxshilash va h.k.

1-rasm. Barqaror rivojlanish strategiyasining darajalari

Manba. Muallif tomonidan tuzilgan.

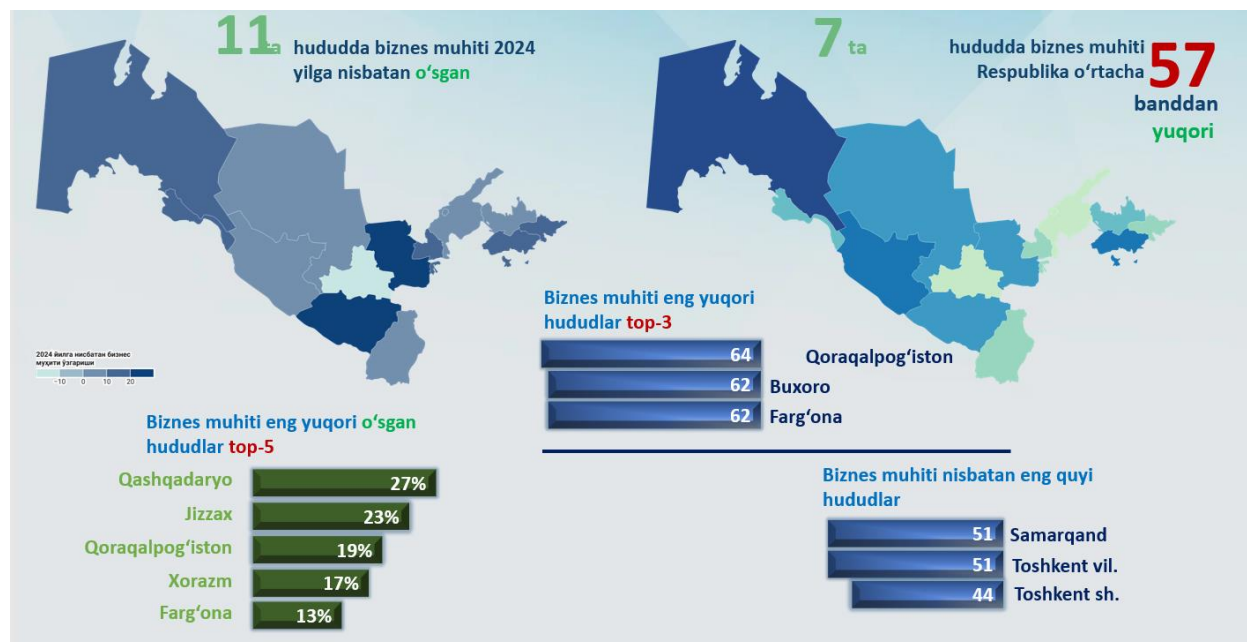
Umuman olganda, barqaror rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishda qabul qilinadigan qarorlar o‘z obyektidan kelib chiqib, global, milliy (mahalliy) mintaqaviy darajalarga ajratish mumkin bo‘ladi (4.1-rasmga qarang). Mintaqaviy darajadagi barqaror rivojlanish strategiyasi samaradorligi milliy va global barqaror rivojlanish strategiyalari natijalariga ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli, jahon amaliyotida mintaqaviy barqaror rivojlanish strategiyalari samaradorligini oshirishga ustuvorlik qaratiladi.

2024-yilda ham mamlakatimiz tog‘-kon sanoati taraqqiyoti uchun investorlarning sohaga qiziqishini orttirish va ular o‘zlarini sanoatimizda qulay his qilishlari uchun barcha sharoitlarni yaratish zarur. O‘zbekiston strategik foydali qazilmalarining zaxiralari bo‘yicha dunyoda o‘z o‘rniga ega bo‘lib, zaxiralari bo‘yicha jahon miqyosida birinchi o‘nta mamlakat qatoriga kiradi. E‘tiborlisi, O‘zbekiston oltin zaxirasi bo‘yicha 5-o‘rin, uran zaxirasi bo‘yicha 12-o‘rin, mis zaxirasi bo‘yicha 8-o‘rin, kaliy tuzlari zaxirasi bo‘yicha 4-o‘rinda turadi. O‘zbekiston geografiyasi xilma-xil landshaftlari va boy tabiiy resurslari bilan ajralib turadi, bu esa uni tog‘-kon sanoati uchun qulay mamlakatga aylantiradi. Yurtimizning ayniqsa Navoiy, Toshkent, Samarqand va Surxondaryo viloyatlari foydali qazilmalarga boy hisoblanadi. O‘zbekiston hududida oltin, kumush, platina metallari, mis, uran, qo‘rg‘oshin, molibden, volfram, marganes, litii, xrom, nikel, qalay, tantal, nisbiy, kobalt, skandiy, germaniy, geniy, neft, tabiiy gaz kabi ko‘plab turdagi mineral resurslar aniqlangan.

Mamlakatda 2023-yilda tog‘-kon sanoati korxonalarida mahsulot ishlab chiqarish hajmi 118 trillion so‘mni tashkil etib (10 milliard AQSh dollari), shundan qimmatbaho va rangli metallar sohasida 97,3 trillion so‘m (8 milliard AQSh dollari), qora metallurgiya sohasida 12 trillion so‘m (1 milliard AQSh dollari), uran sohasida 6,7 trillion so‘m (600 million AQSh dollari), ko‘mir sanoatida 1,8 trillion so‘m (200 million AQSh dollari) mahsulot chiqarildi. 2023-yilda tog‘-kon sanoati korxonalarida mahsulot ishlab chiqarish hajmi 118 trillion so‘mni tashkil etib (10 milliard AQSh dollari), shundan qimmatbaho va rangli metallar sohasida 97,3 trillion so‘m (8 milliard AQSh dollari), qora metallurgiya sohasida 12 trillion so‘m (1 milliard AQSh dollari), uran sohasida 6,7 trillion so‘m (600 million AQSh dollari), ko‘mir sanoatida 1,8 trillion so‘m (200 million AQSh dollari) mahsulot chiqarildi [15].

“Dastlabki ma‘lumotlarga ko‘ra, 2025-yilning yanvar-dekabr oylarida O‘zbekiston Respublikasining yalpi ichki mahsuloti (YAIM) hajmi joriy narxlarda 1 849,7 trln so‘mni hamda 2024-yilning mos davri bilan taqqoslaganda real o‘sish sur‘ati 7,7 % ni tashkil etdi. YAIM deflyator indeksi 2024-yilning yanvar-dekabr oylaridagi narxlarga nisbatan 111,9 % ni tashkil etdi. YAIM deflyator indeksining eng yuqori ko‘rsatkichlari sanoat tarmog‘ida – 115,1 %, tashish va saqlash, axborot va aloqada – 113,0 % va boshqa xizmat tarmoqlarida – 112,1 % qayd etildi. Respublikaning o‘rtacha darajasidan past bo‘lgan deflyator indeksleri qurilishda – 105,9 %, qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida – 107,8 % hamda savdo, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlarda – 108,8 % qayd etildi. Iqtisodiy o‘sish sur‘ati iqtisodiyotning asosiy tarmoqlarida kuzatilgan ijobiy dinamika bilan bog‘liqdir. Iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida yaratilgan yalpi qo‘shilgan qiymat hajmi YAIM

umumiy hajmining 95,6 % ini tashkil etdi va 7,7 % ga o‘sdi (YAIM mutlaq o‘shiga ta’siri 7,4 foiz punktni tashkil etdi). Mahsulotlarga sof soliqlarning YAIM tarkibidagi ulushi 4,4 % ni tashkil etdi va 7,4 % darajasida o‘shish qayd etildi (YAIM mutlaq o‘shiga ta’siri 0,3 f.p.)” [16].

2-ras. Biznes-iqlim indeksining tarmoqlar va hududlar bo‘yicha dinamikasi [17]

2025-yilda iqtisodiyotning aksariyat tarmoqlarida biznes muhitining yaxshilanishi kuzatildi. Xizmat ko‘rsatish sohasida indeks 58 bandni tashkil etib, 14,7% ga o‘sdi; qurilishda – 57 band (+14,2%), sanoatda esa – 54 band (+6,8%) qayd etildi. Qishloq xo‘jaligida indeks ko‘rsatkichi deyarli o‘zgarishsiz qoldi va 56 bandni tashkil etdi. Bu ushbu sektorda biznes yuritish sharoitlari bo‘yicha avvalgi baholashlar saqlanib qolayotganidan dalolat beradi. Hududlar kesimida o‘rtacha yillik Biznes muhiti indeksi o‘tgan yilga nisbatan respublikaning 11 ta hududida o‘sgan. Shu bilan birga, 7 ta hududda indeksning o‘rtacha yillik qiymati 57 bandni tashkil etdi. Yil yakunlariga ko‘ra, biznes muhitining eng sezilarli darajada yaxshilanishi quyidagi hududlarda kuzatildi [16]:

- Qashqadaryo viloyatida — ko‘rsatkich 27% ga oshdi;
- Jizzax viloyatida — 23% ga;
- Xorazm viloyatida — 17% ga.
- Qoraqalpog‘iston Respublikasida o‘shish 19% ni tashkil etdi.

Samarqand viloyatida indeks biroz pasayganiga qaramay, biznes muhitining o‘rtacha yillik qiymati ijobiy saqlanib qoldi va 51 bandni tashkil etdi. Toshkent viloyatida esa ko‘rsatkich o‘zgarishsiz qolib, 44 band darajasida qayd etildi.

Mintaqalar barqaror rivojlanish strategiyasini takomillashtirish yo‘nalishlarini tadqiq etish asosida quyidagilarni taklif qilish mumkin:

1. Mamlakat hududlarida sanoat sohasini rivojlantirish samaradorligini oshirish talab etiladi. Bunda mintaqalarning mavjud mineral xomashyo resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishga joylarda faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlariga qimmatbaho, rangli, nodir metallar, noruda kon va uchastkalaridan foydalanish huquqini erkin bozor tamoyillari asosida sotishning maqsadga muvofiq.

2. Mamlakat, mintaqalarda iqtisodiy rivojlanish strategiyasidan barqaror rivojlanish strategiyasiga o‘tishda ishlab chiqarish jarayonlarida inson va tabiat o‘rtasida yuzaga keladigan munosabatlarda “ehtiyotkorlik” tamoyiliga ustuvorlik qaratilishi kerak bo‘ladi. Shuningdek, mintaqalarni barqaror rivojlantirish strategiyasini har bir tumanda texnologik sanoat zonalarini tashkil qilish va barqaror rivojlanishini ta‘minlashning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik sohalari «triada»sini joriy qilish orqali takomillashtirish kerak;

3. Mintaqaviy barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda respublika viloyatlarining o‘ziga xos bo‘lgan xususiyatlarini inobatga olish kerak bo‘ladi. Jumladan, mintaqalarda “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmini har bir hududning tabiiy resurs salohiyati, investitsion jozibadorligi va raqobat ustunliklarini hisobga olgan sohada faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlarining biznes xatarlarini davlat va xususiy banklar ishtirokida optimal taqsimlash tizimini joriy qilish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ““O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-158-sonli Farmoni, 11.09.2023-y. <https://lex.uz/ru/docs/6600413>
2. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik Palatasi: Yangi O‘zbekiston – barqaror rivojlanish yo‘lidagi parlament odimlari. 15.11.2023-y. [Elektron manba]. URL: <https://parliament.gov.uz/oz/articles/1861>
3. Christaller W. Die zentralen Orte in Suddeutschland: Eine okonomisch-geographische Untersuchung uber die Gesetzmassigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit stadtischen Funktionen //Jena. – 1933.p. 25.;
4. Eickelpasch A. The Industrial innovation Potential of the Regions: Stuttgart and Munich further ahead // German Institute for Economic Research. 2008. Vol. 4, № 8. – pp. 49-57;
5. Huggins R. (2003) Creating a UK Competitiveness Index: Regional and Local Benchmarking. Regional Studies, Vol. 37.1. – pp. 89-96;
6. Юсупов А.Т. Развитие и размещение производства товаров народного потребления региона: на материалах промышленности Узбекистана. // Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук. – Ташкент, 1991. -38 с.;
7. Мирзиёева С.Ш. Методологические основы стратегирования социально-экономического развития Узбекистана: монография. — — СПб.: ИПЦ СЗИУ РАНХиГС, 2020. – 184 с.- (Серия “Библиотека стратега”);
8. Ахмедов Т.М. Регулирования территориальной организациии производительных сил и комплексное развитие регионов Узбекистана. – Т.: Фан, 1992. с. 186;
9. Валиев Б.Б. Ўзбекистонда худудлар иқтисодиётини барқарор ривожлантиришда инвестиция салоҳиятини ошириш механизми. Иқт. фан. док. (DSc) дисс. автореф. Тошкент – 2021 й. 80 б.;
10. Obzor ekonomicheskogo polojeniya Yevropy, OON, Yevrop. ekon. komissiya. – 2003. – № 1, s. 277. <https://unece.org/fileadmin/DAM/ead/pub/031/ru/03-20870.pdf>
11. Pchelinsev O.S. Regionalnaya ekonomika v sisteme ustoychivogo razvitiya / O.S. Pchelinsev. – M.: Nauka, 2004. – s. 257
12. Попков В.В. Устойчивое экономическое развитие в условиях глобализации и экономики знаний: концептуальные основы теории и практики управления: монография. / В.В. Попков – М.: Экономика. Управление, 2007. – 295 с.
13. Модель устойчивого развития Республики Белорус / С.С. Полоник и др. // Бел. экономика: анализ, прогноз регулирование. – 2002. – № 2 – с. 3-17
14. Бокарев С.А. Устойчивое развитие регионов России в процессе глобализации: дисс. канд. экон. наук: 08.00.01 / С.А. Бокарев. – Тамбов, 2005. – 168 с.
15. O‘zbekiston Respublikasining Tog‘-kon sanoati va geologiya vazirligining “Yillik axborotnomasi – 2023”. 20 bet.
16. <https://stat.uz/files/611/choraklik-natijalar-2025-yanvar-dekabruz/4236/---2025-.pdf>
17. <https://review.uz/oz/post/analiz-biznes-klimata-uzbekistana-za-2025-god-issledovanie-ceir>